

ЩОДО ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ ОПЕРАТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ

У господарському процесі задля своєчасного розгляду справи та вчинення інших процесуальних дій застосовуються процесуальні строки, однією із головних чинників яких є оперативність. Також строки пов'язані і впливають на оперативність господарського процесу. Як слушно зазначається у літературі, саме зі строками в першу чергу закон пов'яже упорядкованість господарського процесу, дисциплінованість учасників процесу в межах здійснення окремих процесуальних дій, ритмічність і оперативність господарського судочинства в цілому [1, с. 72]. Тобто, зазначене характеризує певну системність часових категорій, до яких саме й відносяться процесуальні строки та якої притаманний певний зміст як сукупність чинників і певних положень господарсько-процесуального характеру.

Оперативність господарського судочинства розглядається в декілька значеннях, але питання щодо її підвищення є актуальним й в світлі оновленого процесуального законодавства. Діяльність з підвищення оперативності господарського судочинства необхідно проводити на двох основних рівнях – на рівні процесуального законодавства та інформаційно-технічного забезпечення діяльності господарських судів [2, с. 510]. Щодо законодавства можливо зазначити нормативне визначення нових проваджень у господарському процесі. Так, наприклад, оновлений ГПК України передбачає наказне провадження (ст.ст. 147-160 ГПК України) метою впровадження якого є спрощення і прискорення розгляду певних категорій справ. Також ст.ст. 186-190 ГПК України містять положення щодо врегулювання спорів за участю судді, що по суті і процедурою є формою судової медіації, за допомогою якої за 30 днів може бути вирішений господарський спір у формі нарад, як альтернатива судовому провадженню. Тобто, введені такі процесуально-нормативні процедури, які дійсно сприяють процесуальній оперативності та строковості у господарському судочинстві. Але з іншого боку є відповідні нормативно-процесуальні положення ГПК України які можуть привести до затягування розгляду справи у господарських судах, це, наприклад, строк 60 днів для обов'язкового підготовчого засідання, або введення інституту свідків. Тобто надмірна деталізація і зарегульованість можуть негативно вплинути на такий показник господарського судочинства, як оперативність та

процесуальна економія, адже саме господарські суди завжди відрізнялися укороченими термінами розгляду справ та їх тотальним дотриманням.

Саме оперативність як певна часова категорія господарсько-процесуальних проваджень сприяє процесуальній економії та забезпечує своєчасність розгляду справ, але, як слушно зазначається у літературі, швидкість, оперативність слід розуміти не тільки як своєчасний розгляд спору, а й як інтенсивне здійснення визначених процесуальних дій для підвищення продуктивності праці в процесі розгляду усієї справи в цілому [3, с. 11].

Саме часові категорії у вигляді принципів виражені через оперативність (процесуальну економію) і строковість господарського судочинства. Оперативність (процесуальна економія) є важливою часовою категорією господарського процесу, а також його першоосновою – певним процесуальним принципом. Принцип оперативності не визначений у процесуальному законодавстві, щодо його визначення, ознак і значення є окремі думки фахівців. Так, у літературі зазначається, що швидкість, оперативність варто розуміти не лише як своєчасний розгляд спору, а й як інтенсивне здійснення визначених процесуальних дій для підвищення продуктивності праці в процесі розгляду справи в цілому [4, с. 418]. Тобто, саме оперативність господарського судочинства полягає в максимальному скороченні строків розгляду справи при збереженні якості судочинства, є його найважливішою особливістю. Принцип процесуальної оперативності є міжгалузевим, адже застосовується в усіх судочинства, а думка про його спеціально-галузевий характер є спірною [5, с. 11]. Саме оперативність тісно пов'язана із строковістю та вважається за доцільно внести зміни до ч. 2 ст. 2 ГПК України шляхом внесення принципу оперативності та строковості до вичерпного переліку господарсько-процесуальних нормативно-виражених принципів.

Також можливо говорити про значення оперативності і строковості через визначення їх як відповідних процесуальних принципів. У загальному вигляді їх значення полягає в тому, що вони є відправними пунктами при тлумаченні процесуальних норм із недостатньо визначеним змістом, при виправленні недоліків у праві, дозволяють знайти правильне вирішення того чи іншого процесуального питання, якщо в чинному законодавстві відсутня відповідна норма. Принципи також є орієнтиром у нормотворчій діяльності: вони визначають основні напрями, перспективи розвитку господарського судочинства, служать критерієм оцінки обґрунтованості пропозицій щодо змін та доповнень до чинного законодавства. Деякі автори наводять значення окремих господарсько-процесуальних принципів. Так, С.В. Смола зазначає, що значення принципу процесуальної

економії полягає у тому, щоб при вирішенні справи в господарському суді найбільш повно, доцільно та своєчасно використовувати всі встановлені законом засоби для правильного й швидкого вирішення спору та усунення недоліків у господарській діяльності, які виявлені при розгляді справи [6, с. 40].

Таким чином, можливо зробити наступні висновки:

- оперативність як певна часова категорія господарсько-процесуальних проваджень представляє собою інтенсивне здійснення визначених господарсько-процесуальних дій сприяє процесуальній економії та забезпечує своєчасність розгляду справ, що сприяє підвищенню продуктивності праці в процесі розгляду усієї справи в цілому;

- оперативність є певним господарсько-процесуальним принципом господарського судочинства, який визначає його основні засади та носить міжгалузевий характер;

- пропонується доповнити і викласти ч. ч. 1 ст. 114 ГПК України наступним чином: «Суд має встановлювати розумні строки для вчинення процесуальних дій, з метою забезпечення оперативності та процесуальної економії судового процесу».

Список використаної літератури:

1. Шекера Ю.О. щодо значення та функцій процесуальних строків у господарському судочинстві / Ю.О. Шекера // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція. – 2015. – № 15. – Том 2. – С. 71-74.
2. Степанова Т.В. Щодо оперативності і спрощення господарського процесу. Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції. 30 травня 2008 р., м. Одеса. – Одеса, 2008. – С. 509-514.
3. Зуєва Л.Є. Принципи господарського процесу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / Л.Є. Зуєва. – Одеса, 2012. – 20 с.
4. Зуєва Л. Є. Судові витрати як складова принципу оперативності та процесуальної економії у господарському процесі / Л. Є. Зуєва // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Др'юмін (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОНмолодьспорт України, НУ «ОЮА». – Одеса : Юрид. л-ра, 2012. – Вип. 66. – С. 417-427.
5. Див. пос. 3.
6. Смола С.В. Проблемні питання процесуальної економії в господарському процесі / С.В. Смола // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – Серія ПРАВО. Випуск 22. Частина I. Том 2. – С. 39-43.